

Діло

Виходить щодня рано

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. пов.
Конто почт. шадн. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
зупинки не звертається.

ПЕРЕДПЛАТИ:
Місячно: в краю 500 зол.
За границею:
В Америці і домі, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зима адреси і зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІН.
СТРАШІ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

За консолідацію національних сил.

Львів, 9. жовтня 1929.

Обставини, в яких нашлося тепер у Польщі все українське національне життя — всім відомі. Хто читає українську пресу, хто слідує за дописами з місць — не може мати ніяких ілюзій щодо замислів і тенденцій теперішньої польської політики супроти українського національного руху. Самоозрозуміло, що українське громадянство, здаючи собі справу з положення, мусить сильно взятись за оборонну працю, мусить перенятись консолідаційними змаганнями і не тільки теоретично, а й практично реалізувати. Здають собі справу і наші провідні політичні кола, чого доказом закликає Українського Національно-Демократичного Об'єднання, який друкуємо на іншому місці.

Цей заклик не може не мати належного відгуконі. Він заадресований до всього українського громадянства, до всіх, яким на серці краще завтра, добробут і належні права українського населення. Жнемо в державі, політичне життя якої знаменує затяжна устроєва криза. Іде боротьба за зміну державного устрою. Ті, що найбільше прагнуть зміни, розуміють це так, щоби при її допомозі якнайбільше вкоротити права польських народів і це вкорочення узаконити, конституційно легітимізувати. Такі змагання всіх майже польських таборів, навіть тих, що теоретично з опозиційних мотивів вбито їм і протиставляються, вимірені в першій мірі проти українського населення, проти його емансипаційних змагань на всіх ділянках життя. Всім цим намаганням мусить солідарно протиставитись весь український загаль, в усіх його верствах, в усіх класах, в усіх професіях. Іде велика гра, в якій наш нарід роблять тільки об'єктом, тільки предметом політичного експерименту. Та нема сумніву, що коли наш нарід опиниться силою історичних фактів у такому політичному положенні, то мусить зробити все, щоб не дати нікому права на таке його трактування, словом мусить напружити всі сили, щоб і проти волі експериментаторів стати підметом, стати керманічем своєї долі.

Наше національне життя стараються розбити чоловом наступом і розкласти з нутра. Керманічі українського національного життя мусять консолідувати національні ряди і мусять одночасно їх проочиувати з тих елементів, які відносяться їх розбиття, розкладати, ослаблювати. Тільки гармонійна єдність, тільки однодушне змагання, тільки одна, однозвучна воля, тільки велика єдина збірна воля, тільки і рядовиків можуть бути запорукою певного успіху в боротьбі за належне право, за добробут, за все життя. Все це такі ясні та самозрозумілі справи, що неприпустимі вони хіба тільки для ментальності засліплених маніків, ієрархічних олігархів або національних неудачників, покидьків громадянства.

На теперішню хвилю всіх експериментів і авторитарних політичних відносин у Польщі і Українського Національно-Демократичного Об'єднання до організаційної та консолідаційної праці в народі, до національної єдності і солідарності треба тільки поновити. Треба надіятись, що він знайде широкій і прихильний відгук в усій масі нашого народу та заціплює поважний адвент національно-консолідаційних змагань в усіх колах українського громадянства. Інакше воно і не може бути, якщо поду-

мати про ті часи й обставини, серед яких жнемо і якщо пригадуватись над тією відповідальністю за долю народу, яка лежить на всіх кермуючих чинниках українського національного життя. Тому до праці над мобілізацією наших національних сил, тому до послуху великому заклинкові!

Старе й нове у французькій політиці.

Супроти Німеччини. — Супроти Польщі.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, кінець вересня 1929.

I.

Перебувши кілька днів по тому боці Лиманшу, проковтувши десятки статей в щоденниках і розвідок у знаменитих лондонських політичних тижденьниках, закупивши по книгарнях кілька нових англійських «добродієвних» книжок, тай — головню — наслуховавшись, що можна найбільше, живих англійських розмов про політичну актуальність, — ви назад вернулись в Париж не без деякої цікавості: чи не застане там щось нове, тобто якогось важливої зміни, допершеної за час від вашого відходу? Цікавість зрозуміла, але сподівання якогось більш-менш сенсаційної новини — безпідставна й найба. Нічого корінно нового й несподіваного в політичному житті цієї країни в наших днях не діється: нечаче би подіями, епохи 1914—1918 рр. історія Франції вчергове, на якийсь час боляй, свій приналежний «сензаційності». Що тепер тут діється, чи навіть що тут тільки наслідують, — ніщо інше, як тільки спроби навізання до старих, почасті перелюбних, почасті й післявоєнних, політичних ідей, спроби нестинути на шлях реалізації політичних аусил, заведаних, а то й поборюваних раніше.

Бо справді: що воно інше як тільки відтравляння приспаних або похоронених політичних рахунків — це голосне тараніння звороту до Німеччини, яким гомонять цими днями усі тутешні газети? Що воно інше як тільки загонові в добре встановлені, хоча й явно не сформульовані традиції французької політичної практики 30 років французької політики до 1917 року — те задоволення Польщі «своїм долом», яке тепер пригортається? І що інше як тільки поворот до відродження Каемансом зведених до абсурду Вільзонівських замислів «союзу народів» — це сьогоднішнє французьке підкакування ідеї «єдиних держав Європи»?

II.

Зворот до Німеччини! Французько-німецьке співробітництво спершу, тісний союз згодом — це теми, якими від кількох днів просто забиті сторінки всієї тутешньої преси. Призовом до цих пристрасних міркувань за і проти було розкриття переговорів між французькими й німецькими ділами правої масти й генералами, звязаних з ідеєю одного з тутешніх депутатів, близького, кажуть, особисто й політично недовгому тепер п. Поанкаре. Гей, гей! Адже саме про французько-німецький союз і мріяв — до своєї смерті, і вельдично — Вільгельм II. у часах своєї найбільшої потуги. Бути в гостях у Парижі, почути оплески французької юрби і довести до забуття Седану і 1870—71 рр. — це була (сьогодні всі по-якщо) найпалкіша задушення мрія того монарха, що як ніхто інший втілював у своїх доповідях і емісних, драматичних і комічних словах, жестах і аусилах матеріальну могутність і моральну невідновність своєї нації в добу її особливого розвитку від 1871—1917 року. На жертвеннику цього французько-німецького замирення і союзу лавит сам великий Вісмарі склав був неопіленої вартості жертви: Шаніну Африку, до запити якої іхав він Францію, в своїй дивній і трагічній короткозорості супроти колоніальних питань. А Вільгельм II. вкладав у ці аусили весь свою дипломатичну контерію: нікого він так не відзначував на своїм дворі як французьких дипломатів, артистів, навіть акторів, і ні в яку іншу чужу мову він не вкладав стільки кокетів, як в французьку — все те, що болято

Хочете мати певність,
що Ваш гірко запрощений гість не пропаде, а принесе вам добрі відсотки?
Якщо так, то складайте свої ошадности в Кооперативному Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

іншого, він робив задля промощення дороги до французьких серць і до французько-німецького співробітництва. Означе все те було надармо. Країна і вища Людина XIV-го і Наполеона не могла погодитись з думкою про здобуття Седану й Альзасу, і про співробітництво, в якому вона силою фактів (40 мільонів супроти 10, тай тавро переможеного супроти свідомості переможця) вона мусіла би була грати не першу роль. Голена загода країною трагедії 1914—18 років якічаться саме в цій пенхальній відпорості „Великої Нації“ подати руку переможцям тай стати з ним до широго співробітництва. Треба було аж добрих трьох мільонів французьких і німецьких трупів, тай треба було аж невимовного нещастя німці та й настільки несприятливими, нерозумом і гальбою Версальського „диктату“, щоб французи змогли як-так серйозно думати про співробітництво, а то й союз з німцями.

Скромна увага з ділами т. зв. «использований» народів — мимоходом: Стара, гордовита „Нація“ протягом цілого дня стоїть відкидаючи протесту до згоди руку переможця, і про справжнє примирення з ним розпочала думати тільки десять років після рвання.

III.

Як суттєва, немінуча, природа й самоозрозуміла умова (можже навіть передумова) німецько-французької згоди мусить бути як не щось, то приваблива частинка, та дуже значна аміна в оціці Франції над Річипосполитою. Це апсіома, неохитна, і хоч як причесонкавалі-б її французи чи польські дипломати й публіцисти тільки-стільки об'єктами, то факт останеться фактом, і обіти його не сила. Версальський мир ширіла в живого тіла Німеччини всім „коридор“ і ширі

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 2. października 1929. Sąd okręgowy Wydział karny XXIV. we Lwowie w sprawie karniej Pr. 336/29. na posiedzeniu niejawnem dnia 2. października 1929 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Okręgowego postanowił a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prez. Rz. P. z dnia 10. maja 1927 r. poz. 398 Dz. Rz. P. Nr. 43. dokonane dnia 23. września 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Dilo“ Nr. 214 z dnia 26. września 1929 r. z powodu: że zamieszczony w tem czasopiśmie artykuł pt. „Wolność słowa“ w całości zawierającego znamienne występek z § 300 i 302 uk. b) wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporządzenia nakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zrazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścić bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia. Przewodniczący: J. Havel wr. Za zgodność: Müller, st. sek. Protokulant: Z. Kulczycki wr.

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 2. października 1929 r. Sąd okręgowy XXIV wydział karny we Lwowie w sprawie Pr. 341/29 na posiedzeniu niejawnem dnia 2. października 1929 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Okręgowego postanowił w tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76 rozporządzenia Prez. Rz. P. z dnia 10. maja 1927 r. poz. 398 Dz. Rz. P. Nr. 43. dokonane dnia 23. września 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie druków czasopisma „Dilo“ Nr. 215 z dnia 27. września 1929 r. z powodu: że zamieszczony w tem czasopiśmie artykuł pod tyt. „Zachostrenje“ w całości zawierającego w sobie znamienne występek z § 300 uk. i z art. 1. rozpr. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10/5 1927. poz. 309 z Rz. P. Nr. 43. b) wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego rozporządzenia nakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zrazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścić bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia. Przewodniczący: J. Havel wr. Za zgodność: Müller, st. sek. Protokulant: Z. Kulczycki wr.

Користайтеся нагодою!

Однієї Українська Галицька Торговля

„Генерал“

Д. Конюха, Львів, Ринок 37.

(побіч „Народної Торговлі“)

361 4-7

продає для реалізації по фабричних цінах:
Жіночі і мужеські білія,
панчохи, прекрасний вибір наймодніших красок
тисячний вибір краваток, торбачок і трико-
таків, приладдя до гоління і курення.
Перфумерія, косметика і Забавки, Капелюхи і Шапки!

чудасі, щоб ними заспокоїти адорів польські а-
етити. На шасті, повторюємо, і займа річ тут
голкувати, чому воно так. Доволі, що в усіх, без
внимку, перемогах про французько-німецьку за-
соду самозрозуміло і стихійно виростають усі
антання західних кордонів Річпосполитої, з „ко-
ридором“ і в Данією включено, тобто цілком
ревізії самих підстав великодержавного існу-
вання Польщі. Під „колосьом“ розпочинають
виловлювати галицькі ноги. Так було завжди, так
воно було і в останніх переговорах. Плакати нам
нема чого, а й кожний справедливий поляк му-
сив би в душі радуватися, що оце розпочинається
перші кроки до адіснення ідеалу в справедливих,
гобо етнографічних, границях зорганізованої
польської держави. А й коли дивитися на справу
з боку французького, то цей зворот у польській
політиці Франції, відхилляючись від помилок і пе-
ресудів версайського мира, навідує до більш ніж
30-літньої традиції французької політики зперед
1918—19 рр.; традиції сентиментальних симпатій
до „французів Сходу“, тай більш або менш ра-
дикального дезінтересування у долі польської
державності. Заінавігував на політику ще На-
полеон III, приймаючи — мимо всіх польських
заклинань — в Парижі гарячо Олександра II; пе-
реняла цю політику й Третя Республіка, а кля-
сичне завершення дав їй п. Поанкаре, коли на по-
чатку 1917 року підписав угоду з Миколою II, в
якій Росія полишала Франції свободну руку над
Реном, а Франція Росії свободну руку над Вислою.
Очевидно, ніхто не може сподіватися, *restitutio ad*
integrum в польському питанні повного за-
вороту до передвоєнних відносин — про це нема
мови. Але ревізія така наближається, і то ради-
кальніша, ніж дехто і думає.

Річ певна, будуть спроби „задатати“ німець-
ко-польську пропасть якимись компромісами.
то-що. Ці частинні „погаоди“ можуть і вдатися
— на якийсь час, але тільки на якийсь обме-
жений протяг часу. На який саме? З великою мі-
рою ймовірності можна відповісти, що на так
товго, поки на Сході не переведеться абсурдна,
безнадійна, маніакальна, розсабляюча народи со-
ціально-господарська система! Прийде й кінць
край, то вибє й година ревізії всіх національних
питань цієї частини Європи, в цьому числі й
польського питання. покино вона прекращено,
хоча й мимохіть прислугуватиме великій Польщі.

Стільки про дві перші з названих злб тв-
тешного політичного дня. Про третю, себто про
французьку ідею „здієнних держав Європи“ та
асіона про негативне становище до неї Англії —
треба говорити окремо.

В. Панейко.

Д-Р ВОЛОДИМИР БЕЗУШКО.

Вражіння з Англії.

(Докінчення.)

Потреба знайомостей. — Непривітна Англія. —
Організація й праця. — Вакації. — Пласт. —
Що дали світові англійці. — Любов природи.

З цими порученнями необхідними для ан-
глійців не раз ступає прикро. Вступ до читальні і
до студіювання рукописів у Бритійському Музеї
можна мати тільки на підставі рекомендації ви-
значного англійця: так звучить застереження
уповноважених Музею і очевидячки урядовці
точно придержуються цього застереження. А є
там пощо дістатися. В найціннішій читальній
залі студіювали: Карло Маркс, Левін, Троць-
кий, князь Краноткін, Морлі, Керзен, Мейфілд,
Г. Бергзон, Ейтс, Р. Бріджс, Бернард Шоу, Фрей-
лер, Карсавіна, балетмайстер Діагелев, Едвард
Кларк і інші. (Вчислено за „Сандей Таймс“).

Справа більшого туристичного руху чужин-
ців до Англії буде також предметом дискусії в
парламенті, в якій Мек Донеад закликав, що
вже найвищий час, щоб пороблено більше по-
лекш чужинцям в їхній побуті в Англії, почина-
ючи від справ мешкання і прохарчування. Зда-
ється плодом цієї дискусії є те, що редакція
„Таймс“ у дає тепер безплатні інформації тим,
що їх потребують і робити полекш в навізу-
ванні знайомостей. — Лорд Десіс пише ось та-
ке в „Сандей Таймс“ (з 21/7 ц. р.) в статті: Ми
і чужинці: „Я бажав би зміни в наших звичаях
і поведінці“ — „думаю, що наша шорсткість
коштує нас річно сотки тисяч фунтів стерлін-
гів“, бо чужинці, навіть американці, скорше
йдуть у Фанію, Німеччину, Італію, чи Сканди-

ОСИП СТЕФАНОВИЧ

РАНІШЕ РОМАН ЗУБИК

Львів, вул. Галицька ч. 16.

КОВДРИ, КОЦИ І ПОЛОТНА.**НА МУЖЕСЬКІ ОДИННЯ**

ВОНИ КРАЄВІ І АНГЛІЙСЬКІ

У ВЕЛИКОМУ**ВИБОРІ.****Українське Національно-Демократичне Об'єднання**
до українського громадянства.

Обговоривши всесторонньо на засіданні дня
5-го жовтня ц. р. загальне положення на україн-
ських землях під Польщею в сучасну хвилю
Центральний Комітет Українського Національ-
но-Демократичного Об'єднання постановив звер-
нутися до широких кругів українського грома-
дянства з отсим закликом:

Теперішнє політичне положення українсько-
го народу під Польщею — кожному громадя-
нинові відоме — накладає на все громадянство
і кожного громадянина зокрема виїмкові обо-
в'язки.

Працю на громадянській ниві мусимо збіль-
шити.

Організацію на всіх полях мусимо скріпити.

Національну солідарність мусимо затіснити.

Міжпартійні міжособисті і особисті непору-
зунія — там, де вони ще є — мусять уступити

місця солідарній, на взаїмній довірі опертій
праці.

Конечність цього вимагає. Теперішній мо-
мент це наказує.

З тим коротким покликом звертаємося
у цей відповідальний момент до всіх україн-
ських громадян, зокрема до членів нашої партії.
Переживаємо часи, в яких, як ніколи, треба
праці, організації і національної солідарності.
Львів, дня 5-го жовтня 1929. р.

За Центральний Комітет
Українського Національно - Демократичного
Об'єднання:

Д-р Дмитро Левицький, голова; Гринь Тершако-
вець, о. Леонтій Куницький, Володимир Целевич,
Сергей Хруцький, заступники голови; д-р Лю-
бомир Макарушка, Володимир Козан, секретарі.

3 польських справ.

Виборча побіда євдеїв. — Проект бюджетово-
го прелімінара на р. 1930/31.

Забором євдеїв є „преси“. Найбільша її
сила — західня Польща: Познанщина і Помор'я.
На Познанщину був звернений головний наступ
євдеїв. Для її приборкання вислано до Познаня
на становище вояводи б. львівського вояводи П.
Ворковського, для приєднання Познанщини вла-
штовано там за допомогою уряду незвичайно ко-
штовну кравву виставу, яка без сумніву принесла
познанцям великої користі.

Та ні одно, ні друге не примирило Познанщи-

ни зі санацією. Переведені минулої неділі (6. ц.
м.) вибори до міських рад у Познанщині і на По-
морі виявили непорунність євдеївських впливів,
які навіть в останніх часах значно зросли. В са-
мому Познані євдеї здобули 33 мандати на 60.
Також у менших містах (Гнезно, Іновроцлав) єв-
деї або самі мають абсолютну більшість, або є
спільні з НІР-правницею та іншими правими, чи
там господарчими групами. Санація всюди прова-
дилася, то тут — то там здобуваючи по кілька
мандатів, не вважаючи на посідання адміністра-
ційного апарату, не вважаючи на податки, кре-
дити, субвенції то-що. Сильно впали теж голоси
пенесівців. Зате дещо анскали німці і комуністи.

Вислід виборів в б. прусській займанщині і
прогреса санації викликали притноблююче вра-
жіння в проурядових колах.

В суботу, 5. ц. м. Рада міністрів прийняла про-
ект бюджетового прелімінара на р. 1930-31. Б
глобальній сумі є він відбиткою досі обов'язу-
ючого бюджету.

Звичайні і надзвичайні адмін. прибутки пе-
редбачені в сумі 1.846.502.000 зол. Прибутки зар-
ядкових підприємств — 158.000.000 зол. Прибутки
держ. монополій — 938.084.000 зол. Загальні при-
бутки висловлюються в сумі 2.943.011.000.

Звичайні і надзвичайні адмін. видатки пе-
редбачені в сумі 2.914.415.000 зол. Видатки
держ. підприємств — 20, 245.000 зол. Загальні ви-
датки висловлюються сумою 2.934.661.000 зол.
Отже бюджетова надвишка передбачується в су-
мі 8.350.000 зол.

Прибутки і видатки в поодиноких ресортах
представляються ось так:

Президент держави: приб. 242.000 зол., видат-
ки — 4.358.000.

Сойм: приб. — 227.000 зол., видатки —
9.370.000 зол.

Сенат: приб. — 47.000 зол., видатки —
2.429.000 зол.

Держ. Контроля: приб. — 207.000 зол., ви-
датки — 7.950.000 зол.

Президія Ради мін.: приб. — 32.000 зол. вид.
2.882.000 зол.

Мін. закорд. справ: приб. — 13.150.000 зол.
вид. — 56.440.000 зол.

Мін. військ. справ: приб. — 5.184.000 зол., ви-
датки — 837, 215.000 зол.

Мін. внутр. справ: приб. — 13.245.000 зол.
вид. — 254.429.000 зол.

Мін.ст. скарбу: прибутки — 1.887.345.000
зол., вид. — 147.239.000 зол.

Мін. справедл.: приб. — 42.499.000 зол., ви-
датки — 133.356.000 зол.

за найбільших працівників — письменників,
вчислюючи Бернарда Шоу, Бенета і декількох
інших. Культ праці в Англії такий великий, що
я не стрічав чоловіка, щоб витягав руку по гріш
— задурно; навіть каліка щось робить: крутить
катеринку, грає на якомсь інструменті, співає
або малює і то малює на камені хідника не раз
вдатні малюнки, так, що часом дивно, чому та-
ким малює ніхто не зацікавиться.

Ледви чи маємо вже тут до діла з мило-
стини: прошка дістає гріш за свою працю.
Задурно англійець нічого не хоче. І це в крові
народу. Він признає, що над всім треба потру-
дитися.

Як мається з кліматом у часі вакацій, чи
дійсно можна мати „вакації“ в Лондоні? Так,
і то знамениті. Погода дуже гарна, велика кіль-
кість парків — оцих легених великих міст, вели-
чезна кількість театральних вистав, концертів,
часто міжнародних вистав, чи з'їздів роблять
Лондон дуже цікавим світовим осередком під-
час вакацій. Наприклад цього року була між-
народна вистава літаків; тут зорганізовано
зїзд пластуни цілого світа; недалеко від Лон-
дону (в Кеймбриджі) був світовий зїзд поз-
ашкільної освіти. На виставі літаків найцікавіші
були експонати англійські і німецькі. Італійці
звертали увагу своїм дослідним інститутом, за-
снованим Мусоліні, де перевірюють психічно
і фізично кожного кандидата на пільота. Зда-
ється, що недалекий вже час ділитися нас від по-
ширеної на велику скало їзди літаками, коли
вже нині можна дістати літак високої вартості
за три тисячі доларів.

Про зїзд пластуни вже були згадки в наших
часописах. Зазначу, що якось жаль ставало, що
ми принайменше не здобуємо симпатії серед
молодшого покоління южних народів, а поє-

Ч. 225.

Мін. пром. і торг.: приб. — 13.927.000 зол.	
Видатки — 53.405.000 зол.	
Мін. комун.: приб. — 2.074.000 зол. вид. — 18.732.000 зол.	
Мін. рільництва: приб. — 9.125.000 зол. вид. — 65.523.000 зол.	
Мін. освіти: приб. — 3.743.000 зол. вид. — 458.776.000 зол.	
Мін. публ. робіт: приб. — 22.224.000 зол. вид. — 158.850.000 зол.	
Мін. праці і сусп. опіки: приб. — 935.000 зол. вид. — 65.712.000 зол.	
Мін. рільн. реформ: приб. — 5.582.000 зол. вид. — 57.147.000 зол.	
Мін. почт. і телегр.: прибут. — 5.000.000 зол. вид. — 2.983.000 зол.	
Емеритури: приб. — 26.700 зол. вид. — 127.000.000 зол.	
Інвал. пенсії: приб. — 0. вид. — 160.770.000 зол.	
Держ. борги: приб. 0. вид. — 296.842.000 зол.	
Разом у приб. — 1.846.502.000 зол.	
Разом у видатк. — 2.914.415.000 зол.	
Бюджет держ. монополій по стороні прибутків дає:	
Сільний монопол. — 46.781.000	
Тютюневий моноп. — 420.370.000	
Спиртовий моноп. — 444.200.000	
Сирниковий моноп. — 8.694.000	
Держ. лотерія — 18.139.000	
Разом — 938.084.000	

ЗАМІТКИ І ВІДГУКИ.

Санація та ендеція.

Пенесівський „Роботнік“, починаючи з травневих подій, як вихідної точки, переводить порівняння між санацією та ендецією. Боротьба між санацією та ендецією тільки в дуже малій мірі була змаганням двох ідейних напрямків, двох протилежних політично-суспільних течій. Та боротьба була тільки конкуренцією двох груп за владу в державі, за перевагу в громадянстві. Санація веде боротьбу з ендецією мафією так, щоб відібрати їй всі суспільні групи. Після перевороту

„санація, що борювалася не принципі, але тільки особи народової демократії, ступивши почала асимілюватися з тими, яких здобула на народовій демократії. Для відібрання ендеційської мафії вищого клеру санація вийшла на шлях клерикалізму, потираючи йому на кожному кроці та виминаючи все, що могло би не подобатися таким численням у нас ватиканським аген-турам. Для відібрання ендеційської мафії т. зв. господарчик, великобуржуйський і великопромисловий сфери, санація стала на ґрунті оборони їх інтересів — всупереч життєвим інтересам селянських і робітничих мас. Щоб урвати ендеційській мафії хоч частину кол націоналістично настроєного дрібнобуржуазства й інтелігенції, *отримано ендеційську політику супроти українців білорусів і росіян*. Словом: санація переняла всю програму народової демократії, реакційну суспільно і на-

ціонально, разом із найближчими, найбільш зде-моралізованими, найменше ідейними, карєрови-чівськими її елементами“.

Тугут на арені.

Відомий представник польської демократії, а одночасно широкому українському громадянству відомий співворець т. зв. лизкових законів (на спілку зі Ст. Грабським), який довгий час зали-шався в тіні, виходить знову на політичну арену. З днем 5. ц. м. почав він видавати тижневик „Ти-дзень“, політично-суспільний часопис, призна-чений „для оборони і поглиблення демократії“.

В передовиці „Наші цілі“ підкреслює він, що цей тижневик не є органом ніякої партії чи орга-нізації. Бачне, що вряже гурт людей, об'єднаних довкола цього часопису, в щирі демократичні ідеали.

„Всі ми є ширими республіканцями, глибо-ко переконаними в тому, що майбутність Поль-щі в велич і силі, в здоров'ї, а може навіть її існування залежить від повного здемократизу-вання не тільки устрою держави, але людських душ та основ господарчого життя. Ті наші пере-конавання не є ані картою до гри, ані подвійним багажем, який позбавляє зі собою, але яким не користується. Непохитно віримо в те, що будемо говорити, а демократія, яка є вихідною точкою в наших теоретичних розважках, у житті Польщі є метою, до якої будемо змагатися через усі перепони, не пощадиючи в переполох з приводу хвилевого неуспіху, не відступаючи ніколи перед бо-ротьбою“.

Метою Тугута і тов. створити сильну, свідо-му публічну опінію і сконсолідувати її. Теперішній стан тієї опії є спожаління гідний. До завершення демократичних традицій в останньому часі при-дбалася неввіра у власні сили, знеохота до діла, заломлення легенд. На щастя, все те кінчається.

„Настає пора, коли навіть люди без відваги до діла, починають вже хотіти розуміти, про що саме йде спір у Польщі. Емоціональні стани, в яких так легко від адоції переходиться до пе-реполоху, в яких ще часто думається печінкою або інстинктом особистого уживання, уступають місця охоті розумувати, після чого край поділя-ється би на виразні, свідомі свої мети відомі. Че-рез пасивність і тривогу перед відповідальністю вступає залізна логіка прикладного розвитку подій, яка не терпить недотриманих діл, покине-них на шляху намірів, недодуманих думок. Вча-сніше чи пізніше мусить прийти хвиля, коли агітуючий, обивний дід. Польщі спір між го-ловними інституціями держави мусить бути ви-рішений в тій чи іншій формі народом, його во-лею, його опінією. Може бути, що то наступить у формі боротьби. Ніхто не знає, ані годни, коли вона вибухне, ані формули, якою вона закінчить-ся. Коли боротьба, як того гаряче бажаємо, по-кінчиться побідою демократії, буде це початком нової доби, в якій сміливість децись муситьме хоріняти енергії думки. В дотеперішніх сварах за владу йшло в першу чергу — і то є природне — про повалення противника. Але завтра, на ви-падок побіди, готовими противниками демокра-

тії буде польська пужда, а якої мусимо лікува-тися поколіннями, перестарілий і несправедливий суспільний устрій, який треба старатися попра-вити мирними засобами, відсталість громади-ства, від якої треба буде відібти в стомиленні чоботах, невміння організувати праці, *непору-шена (!) справа меншостей, яка є динамітом, що лежить під ліжком*. Це є найважливі справи...“

Ось програма політично-суспільної течії, ре-презентованої Тугутом.

По смерті Штреземана.

(Від нашого кореспондента.)

Берлін, 4. жовтня 1929.

Велику темну тінь, що стояла над тим чоло-віком вже від ряду літ бачили всі. Всі знали, що довго йому не жити і вислів його домашнього лі-каря, що „коли Штреземан хоче прожити 53 ро-ків, мусить зараз-же покинути виснажуючу дер-жавну службу“, був тайною цілого Берліна. Всі бачили, що його фізична конституція шораз рід-ше дотримує кроку полетові його думки і духа, що його велика, завсідю до найвищої степені на-пружена воля до чину не диспонує відповідно здоровим тілом. І дивна річ, цей чоловік зумів збудити серед широких мас переконання, що по-мимо всіх зовнішніх ознак, з ним ще далеко не е так зле, як це могло здаватися, своєю до самого кінця якнайбільш напруженою робучістю і бо-євістю був у силі створити ілюзію, що він ще дов-гі літа зможе міцно стояти при кермі держави. Але смерті він не був у змозі ошукати. Рішким рухом вона витягнула по нього руку і чим міцні-ша була попередня ілюзія неаломимої життєвості д-ра Штреземана, тим більшою стала загальна констернація, коли в четвер вранці на Берлі-а злетіла вістка, що д-р Штреземан над раном не-сподівано помер. Всі знали, що його кінець неба-декий, але коли цей кінець в дійсності прийшов, всі були попросту поражені. Як так? Чоловік, я-кого імя нерозривно зрослося в поняттям повно-вної Німеччини. Чоловік, що до самої своєї остан-ньої хвилини стояв у центрі гарячих і завзятих політичних боїв, до останньої хвилини приймав участь у рішеннях світовополітичних розмірів, чоловік, якого поява і діяння зворушили найбіль-ше безпосереднім елементом щоденного життя якнайширших людських — і не тільки німецьких — мас, цей чоловік вже в неживих? Ажде понят-тя „Штреземан“ увійшло в думання і світогляд повновної європейської людини, як зовсім кон-стантний елемент, щось що існує зі силою неми-нучості, щось, що не дається усунути з круга сучасного світового обиду. Тому то, коли не ста-ло чоловіка, який репрезентував собою величез-ний німецький життєвий круг, який був власне отою Німеччиною, що виросла на руїнах програ-ної війни і „мирових“ договорів, замість жалю до втрати, тутешні люди опанували передовсім переляк і констернація.

За кордонами Німеччини ще скорше люди в ставі прийняти до відома і погодитися з тим фак-том, в самій-же Німеччині, особливою в Берліні, люди ще не менше не зрозуміли цього, що сталося, преса є попросту безрадна, в урядових кругах панує від двох днів кепсько укриване безгодова, всі відчувують, що смерть цього чоловіка запо-чатковує новий період в повнонній політичній розвитку Німеччини, але ніхто не знає і не пере-бачує, що буде і що має бути далі. Стоїмо перед парадоксальним і в політичній житті попросту недопустимим фактом: помімо очевидних познак фізичного занепаду, ілюзія неаломимої життєво-сти д-ра Штреземана була настільки сильна, що з можливістю його скорі смерті ніхто в дійсно-сти не рахувався. Політика повнонної Німеччини так далеко була побудована на особистості д-ра Штреземана, що коли його особи не стало, ота по-літика стала одним ударом перед маревом тяжкої кризи. А вжеж, поки тіліні останки д-ра Штреземана ще доступні останнім відвідинам для його співробітників, приятелів і широких кругів населення, самої кризи ще не буде видно. І після похоронів, наступить час своєрідного ін-террегнум, час завішення партійно-політичної зброї. Але кіраа ота прийде, скоро чи пізно, вона вплине уже зі самої логіки сучасного німець-кого політичного життя.

Д-р Штреземан правив Німеччиною не з при-чини якоїсь політичної системи, яка не є зв'язана з особою провідника. Він правив Німеччиною си-лою своєї воли і підходячи, він не залишав на своїй місці цієї системи. Спираючись в своїй полі-тиці на ліво-демократичну парламентарну базу, він творив свої парламентарні більшості тільки в той спосіб, що силою своєї особистості приму-щував свою, т. зв. „німецьку народну партію“, підставати на протязі довгих років в парламен-тарній коаліції зі соціал-демократами, демократа-ми і католицьким центром. З відходом д-ра Штре-земана „німецька народна партія“, яка ніколи не

чине воно є спадкоємцем сучасного; прикро вражала відсутність прапора одного з найбіль-ших народів Європи між численними прапорами інших народів світа. Провідник скавту Лорд Бейден Пауел дуже часто зазначає, що пласт загальна організація і що він саме через вихо-вання хоче помогти білішому, даючи йому кращі можливості життя. Пласт це одна з ан-галійських організацій, якою прославлено ан-галійське імя у цілому світі.

Президент Бритійської Академії, бувши міністр освіти Г. А. Фішер сказав на отворенні вакаційного педагогічного курсу для чужинців таке: Англієць можуть бути горді на свою кон-ституцію (це була головна тема його промови). Англієць дали світові парламент, залізницю, фаб-рики, кооперативні товариства, ровер, тютюн, пополудневий чай (5 година), спорт, захисти, пласт хлопців і дівчат, Армію Спасення, кра-єство вищих клас, опери Глєбєрта і Салєна. У всьому світі відомі такі творці як Шекспі-р, Мілєн, Байєн, Ч. Дарвен, (Darwin Charles) філософ Герберт Спенсер, Волтер Скот, Ді-кенз, Р. Кіплінг, Бєрнар Шо, Конєн Дойл, Голзвесі і Вєлз. — Найбільший подив людства — говорив Фішер далі, розбуджує Англія своєю організацією, умінням утримати в одній державі естистипадєсять мільюнів людей, різної шкі-ри, раси, мови і звичаїв. Спірні справи виріш-ються в цій державі в мирний спосіб. Другого якого прикладу мирної організації нема в світі, як та з якою маємо до діла в Індїях, де малий штаб урядовців з малою тільки жінкою ви-ська володіє над тристадцять мільюновою Ін-дією.

Дарма, що Англієць має до діла з такими різнородними людьми, я сказав би, що він нині звершений зичем до прироби, уникаючи людей.

а передовсім чужинців. Дійсно варту „ломати копів“ за їх засаду добирання собі друзів та приятелів. Англієць аж після довшого часу рі-шається товаришувати з незнайомим, запросити його додому, куди ніхто не має вступу без ви-разного запрошення. Фактом є, що з усіх за-хідних народів, цей нарід промислу і торгівлі, властиво міський, бо сія і різництва майже там немає — найбільш ентузіастично любить природу. Звідси і великанський туристичний рух по цілій Англії і в усі частини імперії, з рі-внотимчасним наладнанням знаменитої комунікації.

Наприклад по таким островам Вайт, віддале-ним від Лондону на 2 і пів години їзди поспіш-ним а 20 минут параблем, можна подорожувати цілий тиждень з міста до міста автобусом за 16 золотих, насолоджуючись знаменитими видами моря, а також незвичайною краєвидів самого острова. По думці А. Есдєйла Мєк Грегєра („Дєйлі Кроїк“) це найкраща вакаційна по-дорож, яку в світі можна відбутти. Чимало осіб навіть твердять, що задля більшої стійкості цілорічний клімат цього острова навіть кращий від клімату французької Ривєри. Нам дуже по-трібний туристичний рух, не кажу вже про ви-їзд за границю, але у власним краю. В цей спо-сіб можна наладнати би більший контакт з на-родною масою, оживити її. Краса українських краєвидів широко знає: через їх пізнання ми більше полюбилиб „велику руїну“ і тоді ра-дість життя скорше загальнує до нас. Я пере-конаний, що англійці свій життєвий оптимізм черпають у великій мірі з природи. Недурно Мєк Донєлд аж два дні виголошував на ріжних місцях мови про охорону старовини, лісів і звірят, коли вони збільшують красу краєвиду.

